

POETSKOREFLEKSIVNA STAZA RJEČITOSTI SMAJILA DURMIŠEVIĆA

Treptaji su druga knjiga haiku poezije Smajila Durmiševića. I ovom drugom knjigom Durmišević ispoljava sve odlike nadarenog pjesnika zaljubljenog u drevnu haiku pjesničku formu koju već stoljećima stvaraju pjesnici na svim meridijanima zemnoga šara. Durmišević je bosanski i bošnjački haiku pjesnik koji svoje poetske haiku treptaje ispisuje biserjem bosanskog jezika, i većinu svojih poetskorefleksivnih podsticaja nalazi u tematskomotivskim prostorima prošlosti i sadašnjosti svoje prelijepe domovine Bosne i Hercegovine.

Jer (Tako mi žezla!/Bosna je divna zemlja!/Konstatin Sedmi), poruka je starog velmože - imperatora ođaslana iz tmina i dubina srednjevjekovne Bosne, a istovremeno i poruka Durmiševićevog pjesničkog bića o čemu zorno svjedoče meditativna iskrenja u njegovim Treptajima. Tek uzgred pripominjemo da ove poruke nemaju ni geofizičke niti neke druge granice, jer svaka od njih nosi univerzalne semantičke prosjaje. Uz to su u sadržajnoj, etičkoj i estetskoj ravni duboko ljudske i plemenite.

I svojom prvom knjigom poezije, a u Treptajima je to još prisutnije, Durmišević široko razmiče tematskomotivske granice haiku poezije, nalazi nove podsticaje, i pri tome ostvaruje slojevite poetskorefleksivne minijature koje su za ljubitelje ove drevne pjesničke forme uvijek jedna mala zagonetka. Za odgonetanje nužan je angažman čitaoca. Pri tome mu mogu biti od koristi, istina u rijetkim

slučajevima, i naznačeni akcenti i dužine na pojedinim riječima, interpukcijski znakovi čuđenja i zapitanosti (! ?), nerijetko i enklitičke forme iskaza dovedenih do krajnjih granica reduciranog poetskog govora. Durmišević sve to ostvaruje dosljedno primjenjujući vjekovne zakonitosti haiku pjesme (17 slogova u trostihu u poznatom poretku (5 – 7 – 5), i ni u jednom slučaju ne koristi mogućnost haiku forme sa devetnaest slogovo. Zato su, zbog svega rečenog u gornjim recima, Durmiševićeve haiku pjesme skrivena poslastica za one koji vole igru i gonetanje u poeziji.

Već pomenuto Durmiševićevo pomjeranje tematskomotivskih granica haiku poezije otkriva polivalentne mogućnosti tkanja kontekstualno slojevitih poetskih svjetova i semantičkih varijacija. Podsticaji za kreativnim traganjima u kojima se pjesnik odaziva svojim haiku glasom dolaze iz prošlosti i sadašnjosti, iz pjesnikovih tragičnih spoznaja i njegovog intelektualno i emotivno angažiranog pjesničkog bića. I kao poetskorefleksivna rezonanca natkriljuje se nad svim što se rađa i umire, nad svim što nastaje i nestaje, uključujući i vječne smiraje kao samilosno Božije određenje.

Ovdje navodimo samo nekoliko Durmiševićevih haiku refleksija kao ilustraciju gornjih uočavanja. U jednom od svojih haiku treptaja Durmišević ružan san mrtvih predaka pretvara u slutnju nesreće i opomenu živim (Mramorje bruji/Djedovi brižno zbore/Sanjali zmiju). Mistično brujanje mramora i sanjanje zmije dva su dovoljna znaka za brižno zborenje mrtvih i za opominjuću poruku živim. Mirakul i predskazanje. Opres i opomena. Jer, Bosna je zemlja u kojoj se nikad ne zna kada će i otkuda zlo hrupiti.

U drugom treptaju opet Bosna, kroz koju je zlo protutnjalo i ostavilo pustoš i nemjerljive tragične posljedice (U Bosni selo/U selu sela nema/Sjeta i čežnja/. Tuga prognanih i čežnja za zavičajem. I više, i dublje od toga. I sve rečeno u tri kratka versa.

Sljedeći haiku tristih samo zaokružuje ovaj tragični bosanskih triptih (Život se sasu/Na haber strašni. Sine/O, rano ljuta). Vijest o smrti sina otac i majka doživljavaju dubinom razorne tuge izrečene samo sa tri riječi (Život se sasu). I ljutom ranom koja neće nikada zarasti.

Poetici haiku poezije imanentna je opčinjenost prirodom. I Durmiševići poetski treptaji nerijetko su meditacije podstaknute pojavama u prirodi. U kontekstualnom i asocijativnom prostoru ovih meditacija i pjesnik i čitalac ih doživljava kao poetski iskaz o ljudskom biću. Žuta ruža i Sunce. Daljina i milovanje. Sreća (O, sretno Sunce/Miluje ružu žutu/Tako daleku). Usud i tuga. Bez zle namjere i krivca. Bivalo i biva (U hladu bora/Trepti jasika b'jela/Mladost u cvatu). Zumbul, radost, sreća. U nama ljudima (Zumbul u travi/Leprša radost plava/Sreću nam budi).

Poetička i sadržajnosmisaona slojevitost inače koherentnog svijeta Durmiševićevih Treptaja obogaćuju i oplemenjuju dodiri i nanosi sufijske poezije osmanskog pjesništva koji su imanentni poetici klasične književnosti orijenta (Istoka), ali i bošnjačkoj književnosti, tačnije alhamijado književnosti. Ova književnost imala je nekoliko značajnijih pjesnika koji su stvarali poeziju sufijskog osjećanja i poetičke provenijencije. U jednom broju Durmiševićevih haiku treperenja osjete se nanosi sufijske poezije u kojim se odziva pjesnikovo sufijsko biće kroz nepresušnu ljubav prema Svevišnjem, čija je milost jedino okrilje, jer je sve u Njegovim rukama (el hukmu lillah). Ovi nanosi samo obogaćuju i oplemenjuju poetiku Smajila Durmiševića u Treptajima, kao i haiku poeziju koju stvaraju pjesnici na ovim našim prostorima.

Pored ova dva obimnija tematska kruga (bosanska prošlost i sadašnjost/priroda) Durmiševići Treptaji ispunjeni su čitavim nizom raznolikih poetskih impresija. Zapis o Daunovom sindromu antologijska je haiku pjesma čija je poeta u trećem stihu (mjera za ljubav) poljuđena do kosmičkih razmjera. Po toj poljuđenosti, plemenitosti i neizmjerne ljubavi roditelja prema rođenjem oštećenom djetetu za ovim zapisom ne zaostaju ni one Durmiševićeve poetskorefleksivne iskrice o majci, sestri, streljniku kojemu između napete strijele i cilja ne ostaje ništa drugo osim bratovih grudi, pa sve do vandalizma kojim se uništava gorje i mramorje.

Durmiševići Treptaji u cijelosti su izlučeni kao gonetanje tajne o smislu i besmislu Čovjekovog života. Na rezonancama pjesnikove poetskorefleksivne staze rječitosti na kojoj se dodiruju i došaptavaju grozdovi riječi i tvore čudesne metafore, odašiljajući mudre poruke i oporuke. Propinju se i pršte gejziri riječi koje se još nisu srele i dodirnule. U traganju, u čudu jezika koji i dalje ostaje nikad do

kraja odgonetnuta tajna. A poezija je dužna da otkriva još neotkriveni mûk i govor, zvek i znak, odsjaj duše i srca, čudo i zagonetku.

Svaka od ovih Durmiševićevih poetskih minijatura, i svojim kontekstualnim znakovljem, i svojim trećim stihom – poentom dariva nas dubokom i oplemenjenom porukom, otkrivenom spoznajom i jedinom istinom da vjerovanjem u dobrotu i ljubav, i uz milost Svevišnjeg, Čovjek doseže smisao na putu od rođenja do vječnosti.

Svojom drugom knjigom haiku poezije Treptaji Smajil Durmišević unosi nove poetičke i smisaone vrijednosti u savremenu bosanskohercegovačku poeziju, kao i u haiku poeziju na širim prostorima.

Tuzla, ljeto 2010.

Recenzent: Mr. Nijaz Alispahić,

pisac i pjesnik

PR

DIOGEN pro kultura

<http://diogen.weebly.com>